

в. Преса
27.04.2015 г., с. 19

Бисер Петков: 65 години възраст за пенсия засега стигат

Пенсиите за инвалидност трябва да съществуват, но да отиват при хората, които в най-голяма степен се нуждаят

Мария Костова

Бисер Петков е роден на 6 септември 1963 г. в Монтана. Получава магистърска и докторска степен по икономика от УНСС. В периода 2002-2003 г. е председател на Държавната агенция за осигурителен надзор към Министерския съвет. От март 2003 г. до май 2009 г. е зам.-председател на Комисията за финансов надзор. С решение на Народното събрание от 8 септември 2011 г. е избран за управител на Националния осигурителен институт (НОИ).

- Г-н Петков, сметки на НОИ показаха, че връстниците на министър Калфин, който е роден през 1964 г., ще получават пенсия от 1300 лв., като му дойде времето да се пенсионира през 2029 г. на 65 години. Реално ли е това?

- Примерните размери на пенсиите през 2029 г. бяха изчислени във връзка с предлаганите от социалното министерство мерки за промяна в параметрите на пенсионната система. Те са съобразени с определени допускания и трябва да се разглеждат във връзка с тях. По наши разчети само заради планираното нарастване на тежестта на година осигурителен стаж в пенсионната формула от сегашните 1,1 до 1,5% ще се стигне до увеличение на новите пенсии с около 36%. Размер от 1300 лв. може да изглежда твърде висок на фона на сегашните пенсии, но трябва да се отчита фактът, че през следващите години осигурителният доход ще нараства, както и изискванията за стаж и възраст. Важен е не толкова размерът на пенсията, а това каква част от заплатата ще замества. В случая - около 60% от последния доход преди пенсионирането. Тоест много аспекти трябва да се вземат под внимание, когато се разсъждава дали 1300 лв. пенсия през 2029 г. са малко, много, достатъчно или не.

- Над половината от средствата за покриване на разходите на Държавното обществено осигуряване (ДОО) сега идват не от осигуровки, а от държавния бюджет. Кога и при какви условия бюджетът на ДОО може да се балансира?

- Предлаганият пакет от мерки няма за цел да постигне пълно балансиране, или иначе казано нулев дефицит в бюджета на ДОО. Но все пак реална цел е намаляване на зависимостта му от държавния бюджет. В момента чистият дефицит в бюджета на ДОО е около 2,5% от БВП. В резултат на комплексното действие на предвидените мерки се очаква към 2029-2033 г. дефицитът да достигне най-малките си стойности - от порядъка на 0,4-0,5% от БВП. Предвижда се средносрочно стабилизиране, след което дългосрочното неблагоприятно действие на демографските тенденции ще натежи отново. Това показва, че мерките, насочени към увеличаване на приходите, ще дадат своя стабилизиращ ефект, но няма да са достатъчни, за да бъде постигнат пълен баланс.

- Тоест има нужда от още?

- Въпросът е дали изобщо е реалистична целта за постигане на пълно балансиране на бюджета на ДОО. При сегашните диспропорции това означава много рязка промяна в параметрите. Нещо, което не може да стане изведнъж. За да се балансира бюджетът на

ДОО за тази година, осигурителната вноска трябва да е с около 8 процентни пункта по-висока. Това ще доведе до пълно изравняване на приходи и разходи. Такова повишение няма как да стане, защото ще натовари значително разходите за труд.

- Предложението пенсионната възраст да се повишава плавно до достигане на 65 години за двата пола през 2037 г. не е ли твърде мъчително разтягане във времето? И достатъчно ли е като крайна цел?

- Пакетът от мерки има за цел да постави основите за постигане на дългосрочен обществен договор и затова предвижда такава сравнително малка стъпка на нарастване. Предвиденият период е доста дълъг, но в някаква степен е справедлив, защото разпределя тежестта между сегашното и следващите поколения. Крайната цел от 65 г. кореспондира с общоприетите нива на пенсионна възраст в ЕС. Целта е хората да се успокоят и да знаят кога ще се пенсионират не само догодина, а и за 25 години напред.

- Тоест 65 години възраст за пенсия стигат?

- На този етап - да. След като тази възраст бъде достигната, в зависимост от демографските реалности този въпрос отново ще бъде актуален.

- Има държави, които вече вървят към 67 години пенсионна възраст.

- Може да се приеме, че и у нас основната пенсионна възраст в бъдеще ще бъде 67 години. Високите изисквания за 40 години осигурителен стаж за излизане в пенсия при сегашните реалности на пазара на труда ще бъдат покривани от все по-малко хора. Това означава, че все по-голям дял от тях ще излизат в заслужен отпих по специалния текст в Кодекса за социално осигуряване за хората без достатъчен стаж. Сега хората с недостигащ стаж се пенсионират на 65 години и 8 месеца за двата пола, но се предвижда тази възраст да расте плавно до 67 г.

- Много от хората не си избират фонд за пенсия и се разпределят служебно. Ниската осигурителна култура не се ли сблъска с даването на право на свободен избор за осигуряване?

- Подсигуряването на спокойни, достойни старини предполага лично участие и отговорност на хората в по-голяма степен. Няма как да получаващ пенсия, без да си се осигурявал. Друг въпрос са начините, които си избрал да се осигуряваш. В съвременния свят съществуват задължителни форми на осигуряване, които държавата организира. Но ако някой иска да има по-висок жизнен стандарт след пенсионирането си, трябва да вземе и допълнителни решения, финансовите пазари предлагат много възможности за това. Става дума обаче за решения, които са по-лесно изпълними, когато се вземат на по-ранна възраст. Мисля, че един от плюсовете на дебата, който върви в обществото относно даването на право на свободен избор, е именно постигането на по-голяма степен на ограмотяване и повишаване на осигурителната култура.

- Всяка трета пенсия, отпусната през 2014 г., е инвалидна. Какви мерки трябва да се предприемат, за да спре напливът към този тип плащания?

- Такива мерки вече действат от началото на годината и дават резултат. Например отнемане на правото да се изплаща като втора пенсия сумата от 25% от социалната инвалидна пенсия. Данните за отпуснатите през първото тримесечие на 2015 г. пенсии показват, че делът на инвалидните пенсии намалява. Ако през първото тримесечие на миналата година всяка трета пенсия е такава, сега делът им е паднал до 29%. Трябва да се отчита, че близо половината от инвалидните пенсии в страната, или около 460 хиляди, са именно социални инвалидни пенсии в непълнен размер. Тоест те се изплащат като втора

пенсия, но големият им брой деформира общата картина. Бързото нарастване на броя на инвалидните пенсии през годините е основно в резултат на масовото отпускане на този вид пенсии. Но трябва да се има предвид, че отпускането на инвалидни пенсии "е следствие от процеса на експертизата на трайно загубената работоспособност който сега е в единство с медицинската експертиза.

- Нали има идеи след ТЕЛК инвалидите да минават на втора комисия?

- Вече се подготвя втори пакет от мерки с промени не само в Кодекса за социално осигуряване, но и в Закона за здравето, както и в други нормативни актове, за да се реши цялостно този въпрос. В момента експертното решение на ТЕЛК е универсалният ключ, който автоматично отключва вратите за ползване на различни права, в частност и за отпускане на инвалидна пенсия. Би могло по нов начин да се организира оценката на трайно загубената работоспособност. Да се подхожда индивидуално - ако човек е с пълна загуба на работоспособността, да му се отпусне пенсия. Но ако е частична, нормално е да му се предложи труд, да се прецени дали може да си упражнява професията, или да му се осигури преквалификация, за да може да използва запазената си работоспособност в подходяща за него трудова среда. Юрист с отрязан крак - това няма да му попречи да продължи да упражнява професията си, може би ще трябва да смени трудовата среда и условията. Но ако на шофьор силно му се влоши зрението, той не може повече да бъде шофьор. Целта на реформите е не да се направи икономия на средства, а ефективното им разпределение. Пенсиите за инвалидност трябва да съществуват, но да отиват при хората, които в най-голяма степен се нуждаят.